

РЕШЕНИЕ

№ 926

гр. София, 17.02.2022 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД - СОФИЯ-ГРАД, XIX КАСАЦИОНЕН СЪСТАВ, в публично заседание на 14.01.2022 г. в следния състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: Катя Аспарухова

**ЧЛЕНОВЕ: Мария Ситнилска
Наталия Ангелова**

при участието на секретаря Спасина Иванова и при участието на прокурора Куман Куманов, като разгледа дело номер **12404** по описа за **2021** година докладвано от съдия Наталия Ангелова, и за да се произнесе взе предвид следното:

Производството по делото е по реда на чл. 285, ал. 1 от ЗИНЗС, вр.чл. 208 и сл. от АПК.

Образувано е по касационна жалба от Главна дирекция "Изпълнение на наказанията", подадена чрез пълномощник – юрисконсулт Н. Д., срещу решение № 6227/01.11.2021 г., постановено по адм. дело № 2104/2021г. по описа на Административен съд – София град, с което Главна дирекция "Изпълнение на наказанията" (ГДИН) е осъдена да заплати на В. Г. П., обезщетение за причинени неимуществени вреди в размер на 2500 лв. за нарушение на чл.3 от Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража, за периода от 10.11.2015г. до 19.03.2020г., от 30.10.2020г. до датата на завеждане на исковата молба - 02.03.2021г., ведно със законната лихва от датата на подаване на исковата молба -02.03.2021г., до окончателното заплащане на главницата, осъществено по време на изтърпяване на наказанието в Затворническо общежитие „К.“, при неблагоприятни битови условия.

В касационната жалба са изложени доводи за неправилност на съдебното решение, като постановено в противоречие с материалния закон и необоснованост – касационни основания по чл. 209, т. 3 от АПК. Поддържа се, че не са налице елементите на фактическия състав на чл.284 от ЗИНЗС – бездействие от страна на арестната администрация за осигуряване на нормални условия за пребиваване в Затворническо

общезитие „К.“, като се посочват фактически обстоятелства, вече излагани като доводи пред първата инстанция. Моли се съда да отмени решението в обжалваната част и вместо него да постанови друго по същество, с което да отхвърли иска. В становище по същество се поддържа касационната жалба, като алтернативно се иска намаляване на размера на обезщетението за неимуществени вреди. Претендира се юрисконсултско възнаграждение.

Ответникът по касационната жалба - В. Г. П., чрез адв.Г., в отговор на касационната жалба, оспорва жалбата като неоснователна. Моли постановеното съдебно решение като правилно, валидно и законосъобразно да се остави в сила, с оглед факта на несъмнената доказаност на причинените на ищеца неимуществени вреди. Претендира присъждане на адвокатско възнаграждение в размер, определен по Наредбата за минималните размери на адвокатските възнаграждения.

Представителят на Софийска градска прокуратура дава заключение за неоснователност на касационната жалба, т.к. намира решението на едноличния състав на АССГ за допустимо и правилно.

Административен съд София – град, в настоящия състав, намира, че подадената касационна жалба от ГД ИН е предявена от надлежна страна, за която в обжалваните части решението е неблагоприятно, подадена е в срок, поради което е допустима за разглеждане по същество. Разгледана по същество касационната жалба е неоснователна.

Производството пред Административен съд – София град се е развило по исковата молба на В. Г. П., с която е предявен иск срещу Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ за заплащане на обезщетение в размер на 40 000 лева за периода от 01.11.2015г. до 14.04.2021г., ведно със законната лихва върху тази сума, считано от завеждане на исковата молба, за претърпени неимуществени вреди от незаконсъобразни действия и бездействия на служители на ответника, изразяващи се в недостатъчна площ на обитаване, наличие на насекоми, гризачи, нехигиенични условия, недостиг на течаща вода.

В първоинстанционното производство е установено, че В. Г. П. е постъпил в ЗОЗТ „К.“ на 10.11.2015 г., съгласно представените по делото докладни записки, изготвени от домакин и от ИСДВР. На 13.11.2015г. е разпределен в 8 група, 2 спално помещение, където е пребивавал до м.август 2017 г. В групата, в която е бил настанен лишения от свобода П., е извършен основен ремонт на мокрите помещения и освежителен ремонт на спалните помещения от заетите в комунално - битовата сфера „строители“ при затворническото общезитие. На сградата е направена външна изолация и е сменена дограмата. Спалното помещение в което е бил настанен В. П. е с площ от 40 кв. м. + 9 кв.м. мокро помещение, в стаята има два бр. прозорци с размер 140см/175см., които са отваряеми. Отоплението се извършва чрез печки на твърдо гориво /дърва и въглища/, което се раздава всекидневно.

За периода от м.август 2017 г.до м.юни 2018 г. В. П. е работил като строител по щата на ЗОЗТ „К.“ и бил настанен в спално помещение до 8 гр. от 8кв.м жилищна площ + 1 кв.м. мокро помещение, заедно с още един лишен от свобода Помещението е с един прозорец с размери 140см/175 см- отваряем, отоплението е с ел.печка,. От м.юли 2018 г до 20.03.2020 г ищецът е работил извън охраняемата зона на общезитието и е бил настаняван в две спални помещения. Едното, /което е използвал само той/ е с площ 8 кв.м и отделен санитарен възел и се отоплява с ел.печка, другото /използвано от 4 лишени от свобода/, е с площ 22 кв.м и отделен санитарен възел, отоплението е с

ел.печка. При престоя си на външните обекти, П., е ползвал денонощно топла и студена вода.

За времето от 20.03.2020г. до 30.10.2020г. л.св. е пребивавал в З. ”К.”. На 30.10.2020 г. е преведен от З. ”К.” в ЗО К. и на 03.11.2020 г е настанен в 5 гр., 2 спално помещение. Козметичен ремонт в групата е извършен през м.юни 2020 г. /видно от приложените протоколи за извършени ремонтни дейности/. Спалното помещение е със квадратура от 32 кв.м жилищна площ и 10 кв.м мокро помещение има и два прозореца с размери 145см/160см и са отваряеми, в стаята са били настанени 8 лишени от свобода. От цитираните докладни записки и приложените графици за подаване на вода, съставът на АССГ е установил, че студената вода в общежитието до средата на 2020г., се подава по график. След направен частичен ремонт на водопроводната мрежа студена вода в общежитието е имало от 06,00ч. до 24,00ч. От 24,00ч. до 06,00ч. водата се спира, за да се напълни наличния резервоар, тъй като при построяването на общежитието централният водопровод свършва на около 500 м от него и за целта е построена помпена станция, която подава вода в построен резервоар, намиращ се в северната част зад охраняемата зона. Топлата вода се подава по график. Дератизация и дезинсекция на спалните помещения на лишените от свобода, на складовете и на кухненските блокове се извършва регулярно, съобразно сключени договори с [фирма], „И.”, ДДД-1 и „Фаворит”, като в тази връзка съдът е съобразил приложените и приети като доказателства по делото 15 протокола от 20.11.2015г., 27.10.2015г., 15.12.2015г., 13.10.2016г., 28.07.2016г., 07.04.2016г., 20.01.2017г., 17.03.2017г., , 29.05.2017г., 24.07.2017г., 28.08.2017г., 10.02.2021г., 15.03.2021г. и от 27.04.2021г., от които съдът констатира, че дератизация и дезинсекция на спалните помещения на лишените от свобода , на складовете и на кухненските блокове се извършва регулярно.

По делото са събрани гласни доказателства чрез изслушване на свидетелите Х. К. и Б. Б.. Свидетелят К. посочва, че е в ЗОЗТ „К.“ от 2018г., и свидетелства за липсата на вода, броя на лицата в помещението, условията в същото и наличието на паразити, а свидетелят Б., настанен в ЗО „К.” през ноември 2020г., свидетелства за наличието на паразити, плъхове, състоянието на килиите, липсата на постоянно течаща топла вода, както и пренаселеността на килиите.

Приети по делото са и докладна записка от 17.06.2021г. на ИСДВР на 5-та група в ЗОЗТ „К.”, Докладна записка от домакин на ЗОЗТ „К.”, медицинска справка за л.с. П., както и протоколи за извършени СМР в ЗО „К.”от 16.05.2016г., 17.05.2016г. и от 15.06.2016г. Приети са график за пускането на топла и студена вода в ЗО и отговор от омбудсмана на Република България.

При така установената фактическа обстановка, първоинстанционният съд обосновава е приел че въпреки провежданите от администрацията дейности за дезинфекция, дезинсекция и дератизация, същите не са били достатъчно ефективни и ефикасни. Посочил е, че наличието на предприети действия за обезпаразитяване не обуславя извод за изпълнение на задълженията на затворническата администрация при липса на резултат от така извършваните дейности по дезинфекция, дезинсекция и дератизация. Поради това съдът е намерил за неизпълнено от администрацията на пенитенциарното заведение на изискването за хуманно и неунизително отношение, обективизирано в ненадлежно осигуряване изискванията за благоприятни санитарно- битови условия в насока недостатъчно обезпаразитяване.

Съдът е приел, че липсата на вода за елементарни нужди винаги води до накръняване

на човешкото достойнство. Невъзможността да се поддържа лична хигиена в условията на ограниченията, наложени от режима на изтърпяване на наказанието, в среда, в която живеят и други лица със същата лоша хигиена, винаги е съпътствано с чувство на непълноценност, гняв, незащитеност, тревожност и за това не са необходими нарочни доказателства. Първоинстанционният съд е посочил, че безусловно задължение на администрацията на затворите е да осигурят на лишените от свобода и изтърпяващите мярка за неотклонение "задържане под стража" постоянен достъп до санитарен възел и течаща вода, като в затворите ползването на санитарен възел и течаща вода следва да се осъществява в спалните помещения. Безспорно доказано е също така, че в цитирания период, нормалният приток на вода за пиене и хигиенни нужди е бил нарушен и лишените от свобода не са имали "постоянен" достъп до течаща вода.

По отношение на твърденията на П. за пренаселеност на помещенията, едноличния състав на АССГ е приел за недоказано бездействието на служителите на ГДИН да осигурят на л.с. минималната жилищна площ от 4 кв. метра за исковия период, в който П. е бил настанен в ЗО „К.“.

При тези обстоятелства съдебният състав частично е уважил исковата молба и е присъдил на ищеца сумата от 2500 лева, като обезщетение за неимуществени вреди, като за размера над тази сума, до претендирания размер на обезщетение от 40 000 лева исковата молба е отхвърлена като неоснователна. При определянето на размера на обезщетението за неимуществени вреди съдът е съобразил критериите на ЕСПЧ за размера на паричната компенсация, както и периода, в който са търпени вредите.

Настоящият състав намира, че по делото безспорно е установено, че затворническата администрация не е предприела действия, които да доведат до отстраняване на неблагоприятните битови условия в спалното помещение на В. П.. Лошите битови и хигиенни условия, са прояви на поведение по смисъла на чл.3, ал.2 от ЗИНЗС, като нарушават забраната за унижително третиране на осъдения, а ограниченията, които същият е бил принуден да търпи, надвишават неизбежното ниво на страдание, присъщо на престой в местата за лишаване от свобода и излизат извън минималния праг на строгост по чл.3 от ЕКПЧ, поради което следва да се репарират.

Разпоредбите на чл. 3, от ЗИНЗС и на чл. 20, ал. 3 от ППЗИНЗС, са законови гаранции за съществуването на нормална битова среда в местата за лишаване от свобода и задържане под стража. Идентично е и съдържанието на разпоредбата на чл. 3 от Европейската конвенция за защита правата на човека и основните свободи /ЕКЗПЧОС/, която Конвенция е ратифицирана от България през 1992 г. и съгласно чл. 5, ал. 4 от Конституцията на Република България е част от вътрешното право на страната и има предимство пред тези норми на вътрешното законодателство, които ѝ противоречат. Според цитираната разпоредба от Конвенцията, никой не може да бъде подложен на изтезания или нечовешко или унижително отнасяне или наказание.

Задължение на администрацията на затворите е да осигури нормални условия за пребиваване в местата за лишаване от свобода, съгласно принципите на чл. 3 от ЕКПЧОС, ратифицирана от Република България и съставляваща част от националното право на основание чл. 5, ал. 4 от Конституцията. Държавата охранява изпълнението на това задължение и при данни за нарушения, възниква отговорността ѝ да репарира доказаните, търпени от лишения от свобода вреди.

В първоинстанционното съдебно производство безспорно е установено, че за период от почти 5 години /10.11.2015г. – 19.03.2020г. и от 30.10.2020г. до датата на завеждане

на исковата молба-02.03.2021г./ спрямо П. е установено нарушение на чл. 3 от ЗИНЗС, както поради недостатъчно обезпаразитяване /наличие на дървеници, хлебарки и плъхове/ в килията, въпреки извършваните пръскания за вредители, така и поради лишаването му от достатъчно топла и студена вода. Обосновани и правилни са изводите на АССГ за търпени от изтърпяващия наказание неимуществени вреди – болки, страдания, неудобства, подлежащи на обезвреда от държавата. Неоснователно е възражението в касационната жалба за недоказаност на твърденията за наличие на дървеници и хлебарки в килията – напротив, представените протоколи за дезинсекция и дератизация не оборват този извод, а установяват именно наличието на подобни паразити, в противен случай дезинсекцията не би била необходима. Липсата на достатъчно топла и студена вода в общежитието се установява и от приложеното и прието по делото писмо от О. на Република България, базиращо се на извършена цялостна проверка на Затвора-гр.С., З. „К.“ и ЗОЗТ „К.“ през 2019г., извършена от екип на Националния превантивен механизъм, чиито констатации и направени препоръки са включени в Годишния доклад на омбудсмана, който е публичен, както и от свидетелските показания. Настоящият състав споделя изводите на първоинстанционния съд, че от констатираното наличие на инсекти/ паразити в помещенията следва, че дейностите за дезинфекция, дезинсекция и дератизация не са били достатъчно ефективни, както и липсата на вода за елементарни нужди е свързано с бездействието на администрацията да осигури нормални битови условия за изтърпяване на наказанието, поради което отново не може да се приема за изпълнено от ГДИН изискването за хуманно и неунизително отношение, чрез надлежно осигуряване на благоприятни, нормални санитарно-битови условия.

Твърденията на П. се потвърждават от ангажираните по делото свидетелски показания, както и от приложените по делото докладни записки. Установените обстоятелства безспорно представляват неблагоприятни условия, което води до нарушение на чл. 3, ал.1 от ЗИНЗС. В практиката на българските съдилища и на ЕСПЧ се приема, че липсата на достатъчна жилищна площ и на добри хигиенни условия е отклонение от подходящата жизнена среда за осъденото лице. В случая ГДИН е длъжна да осигури хуманно и неунизително отношение, обективизирано в надлежно осигуряване изискванията за благоприятни санитарно-битови условия, като с оглед на по-горе изложеното, това условие не е спазено.

Приетите за установени битови и хигиенни условия, дължащи се на бездействието на администрацията на затвора, обуславят основателността на иска по чл. 1, ал. 1 от ЗОДОВ. Налице е нарушение както на изискванията на чл. 3, ал. 2 ЗИНЗС, така и на тези на чл. 3 от ЕКПЧОС.

При определяне размера на обезщетението, съдът е съобразил конкретното отражение на установените неблагоприятни условия в килията върху физическото и психично здраве на лицето, времето на задържането в тези условия, вследствие на което е мотивирал правилен извод за частична основателност на исковата претенция. Съобразена е и практиката на ЕКПЧ и размера на определените от ЕСПЧ обезщетение по сходни случаи по български дела. Административният съд изцяло е приложил стандартите за защита на правото по чл. 3 ЕКПЧ по отношение на В. П. и е постановил решението си изцяло в съответствие с материалния закон, без наличие на нарушение на съдопроизводствените правила.

Административният съд е изследвал много подробно всички предпоставки за възникване правото на иск по чл. 284, ал. 1 от ЗИНЗС, и след като е установил

наличието им, е приел основателността на иска. Доказателствената тежест в исковото производство лежи върху ищеца, който следва да докаже с допустимите, относимите и необходимите доказателствени средства осъществяването на фактите, от които черпи права. След като ищецът е ангажирал достатъчно доказателства във връзка с тези твърдения, то административният съд правилно е приел, че исковата претенция в тази част е доказана и е уважил иска, съобразявайки принципа на справедливост. Определеният размер за сумата, присъдена като обезщетение е съобразен с разпоредбата на чл. 52 от ЗЗД, като се има предвид и субективността на такава преценка, съобразен е и с интензитета на вредите и продължителността на периода, като в останалата част до пълния претендиран размер законосъобразно искът е отхвърлен като неоснователен. Размерът на обезщетението е съобразен изцяло с релевантните за спора обстоятелства.

Неоснователно е възражението в касационната жалба за недоказаност на твърденията за наличие на дървеници и хлебарки в килията – напротив, както вече бе посочено, представените протоколи за дезинсекция и дератизация не оборват този извод, а установяват именно наличието на подобни паразити, в противен случай дезинсекцията не би била необходима. Наличието на паразити в килията се установява и от свидетелските показания. Настоящият състав споделя изводите на първоинстанционния съд, че от констатираното наличие на инсекти/паразити в помещенията следва, че дейностите за дезинфекция, дезинсекция и дератизация не са били достатъчно ефективни, поради което отново не може да се приема за изпълнено от ГДИН изискването за хуманно и неунизително отношение, чрез надлежно осигуряване на благоприятни, нормални санитарно-битови условия.

Неоснователно касаторът се позовава на решението на ЕСПЧ по делото "Г. срещу България" /решение от 15.12.2005 г. по жалба № 47823/99/, за да обоснове тезата си за липса на нарушение на чл. 3 от Конвенцията. В конкретния разгледан случай по посоченото дело, ЕСПЧ действително е приел, че "спорното отношение не достига изискваната минимална тежест, за да попадне в приложното поле на въпросната разпоредба, предвид относително кратката му продължителност". Този извод обаче не е от генерално значение, защото е свързан с фактическата обстановка по конкретния спор. Пълният прочит на решението показва, че съдът е отчел специфични фактори, които са били налице в конкретния случай, като възрастта и здравословното състояние на жалбоподателя, обстоятелството, че е единствен обитател на килията и че продължителността на задържането е месец и половина – обстоятелства, които съществено се различават от тези, установени по отношение на л.св.П..

Съдебната практика на националните съдилища и на Европейския съд по правата на човека в последните години е константна в смисъл, че

недостатъчната площ на спалните помещения, лошото осветление, недостатъчният приток на чист въздух, липсата на санитарен възел и достъп до течаща вода кореспондират на понятието "нечовешко" и "унизително" отношение, като превишават целите на изтърпяване на наказанието. Поради това, изводите за основателност на претенцията в частта за нарушение по смисъла на чл. 13 вр. чл. 3 от ЕКПЧОС са обосновани и се споделят от настоящия съдебен състав.

С оглед на изложеното, съдът намира, че правилно и в съответствие с приложимите материални разпоредби на ЗИНЗС решаващият съд е ангажирал отговорността на затворническата администрация.

Настоящата инстанция възприема мотивите на Административен съд София - град, довели до постановяване на обжалвания съдебен акт, поради което и на основание чл. 221, ал. 2, изр. 2 от АПК не следва да ги повтаря.

При този резултат от касационното обжалване и с оглед направените искания от страните за разноски, такива се дължат на ответника, съгласно разпоредбата на чл. 286, ал. 3 ЗИНЗС. В представения договор за правна защита и съдействие не е вписан размер на адвокатско възнаграждение, както и клауза за осъществяване на представителство, на основание чл. 38, ал. 1, т. 2 от Закона за адвокатурата, поради което настоящата инстанция намира претенцията за неоснователна.

Воден от изложеното, X. троен състав на Административен съд София – град

РЕШИ:

ОСТАВЯ В СИЛА решение № 6227/01.11.2021 г., постановено по адм. дело № 2104/2021 г. по описа на Административен съд – София град.
Решението е окончателно.

Председател:

Членове: 1.

2.

